

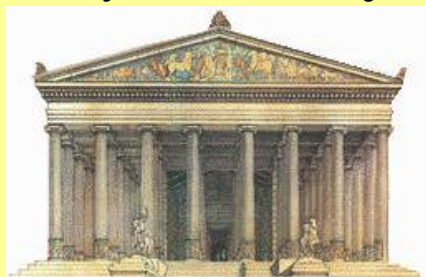
Echt Antwaerps

FORUM

van de joden van Antwerpen

Nr. 2
20 juni 2003

"twee joden, drie meningen"



Plein in Rome, tussen het Capitool en de Palatijnheuvel, waar burgers samenkwamen om publieke zaken te bespreken en recht te doen.

IS"XC

E-post-weekblad van de v.z.w. GOEDKOSJER

Henri Rosenberg
Hoofdredacteur

Chareidim in Israël: furieus, maar machteloos

Jarenlang hebben de orthodox-religieuze (*chareidi*) partijen in Israël een ijzeren greep gehad op het staatsbestel dat niet in verhouding stond met hun aantal. Dit kwam door het politieke systeem waarbij de religieuze partijen als het ware op de wip stonden tussen de twee grote politieke blokken. Soms gingen ze in zee met het linkse blok, dan weer met het rechtse. Van politieke ideologie was geen sprake. Het was een koehandel en religieuze schaarzen zich in de politiek achter de meest biedende. Aldus genoten ze enorme (afgeperste) subsidies voor hun scholennetten en voor allerlei sociale instellingen.

In de *chareidi*-gemeenschap leefde derhalve een gevoel van almacht en hoogmoed. Om de haverklap dreigden de

orthodoxen uit de regering te stappen, indien ze niet ... meer geld kregen. Het was dermate normaal geworden dat het ook niet als gênant werd ervaren om altijd maar meer geld te eisen. De *chareidim* lieten ook wetten op maat voor hun achterban door de Knesset goedkeuren, zoals de nieuwe (onbetaalbare) wet op de kinderbijslag, die een zeer substantiële exponentiële verhoging van de kinderbijslag vanaf het vijfde kind voorzag.

Door recente veranderingen in het kiesstelsel is hier een einde aan gekomen. De orthodoxen zijn niet meer onmisbaar bij de regeringsvorming. Politieke partijen kunnen ze voortaan links laten liggen. Dat hebben ze ditmaal ook gedaan. Tot overmaat van ramp, is de economische

situatie bovendien dermate desastreus geworden dat (mede onder Amerikaanse druk) ernstige saneringen en drastische besparingen moesten worden doorgevoerd. Als eerste sneuvelde de nieuwe wet op de kinderbijslag. Bovendien werden drastische besparingen aangekondigd, die **alle** schoolnetten en culturele instellingen treffen. Ook worden **alle** bevolkingslagen geconfronteerd met deze besparingen en de golf stakingen in de publieke sector liegen er niet om. N.a.v. de hartstochtelijke debatten in de geldcommissie van de Knesset, heeft de vertegenwoordiger van de *chareidim* Rabbijn J. LITZMAN (Torah-jodemdom) onomwonden en letterlijk gezegd dat de besparingsdrang hem niet interesseerde: zijn achterban moest datgene krijgen waarop hij recht had.... Men moest maar besparen op theaters, opera's, musea, bioscopen, universiteiten, maar niet op *Talmud Tora*, *Jeshiva's* en *Kollelim* (religieuze schoolinstellingen).

De frustratie en onmacht in *chareidi*-kringen zijn derhalve enorm. Een orthodoxe krant blokletterde zelf "Een regering zonder *chareidim* is tegen de Torah". Ex-opperrabbijn van Israël en boegbeeld van de Sefardische *Shass*-partij R. Ovadiah Yossef liet zich deze week uit wanhoop in de *Maariv* zelfs als volgt uit: "Ik begrijp niet dat deze *ezel* Bush ons geen geld geeft. Met 23 miljard dollars

(sic!) kan hij ons probleem oplossen". Rabbijn J. Kohen uit Antwerpen roept in *Hamodia* op zijn beurt op tot een *chareidi*-revolte in Israël (zie in dit blad onder *Shtetl*-nieuws).

Eens de orthodoxe gemeenschap ontwaakt uit de frustratie en de onmacht, zal zij zich wel ernstig moeten beraden over de vergaande invloed van deze nieuwe politieke en economische situatie op haar gemeenschap. Misschien dat "werken" voor broodwinning zich als een alternatief ontpopt voor politieke afpersing en *gesjnorror* (bedelen). Dan breken wellicht de **messiaanse tijden** aan: de mannen gaan voortaan werken (en hebben slechts één *hashkome* meer per dag!), betalen dan *schar limud* (schoolgeld) voor hun kinderen, het zijn weer de moeders die in het orthodoxe straatbeeld met hun kinderen rondwandelen en op doktersbezoek gaan en die desnoods 's namiddag tussen 1 en 4 een dutje doen, de specifiek religieuze politieke partijen worden voor het onderhoud van de *chareidi*-gemeenschap overbodig, kerk en staat kan gescheiden worden en de Rabbijnen verlaten het politieke veld om zich weer exclusief aan *lernen* en aan hun Rabbinaal zending te wijden.

Colofon

Echt Antwaerps FORUM wordt uitgegeven door de v.z.w. **GOEDKOSJER – Joodse Verbruikersvereniging**, Belgiëlei 195^a te 2018 Antwerpen. Verantwoordelijke uitgever: H. Rosenberg, Belgiëlei 195^a te 2018 Antwerpen. Medewerkers, schrijvers, tekenaars, fotografen worden niet betaald en zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen. *Echt Antwaerps FORUM* verschijnt vrijdag.

Redactie & Administratie: v.z.w. GOEDKOSJER – Joodse Verbruikersvereniging, Belgiëlei 195^a te 2018 Antwerpen. Tel.: 03 218 81 43 – Fax: 03 230 55 02.

Webstek: www.goedkosjer.org E-post: forum@goedkosjer.org

Transcriptio Nuntiorum Hebdomadalis

Nuntii Latini 13.6.2003

POLONI UNIONEM COMPROBAVERUNT

Septimana vergente suffragium popolare in Polonia factum est, quo cives sententiam rogati sunt, an patriam ad Unionem Europaeam adiungendam esse censerent necne. Sexaginta fere centesimae civium ad urnas accesserunt. Ex eis prope octoginta centesimae pro Unione sententiam dederunt. Poloni enim ab Europa libertatem, securitatem, prosperitatem expectant. Eventu suffragii popularis palam facto praesidens Poloniae Alexander Kwasniewski monuit patriam suam in Unionem Europaeam accedendo in familiam Europae reverti.

Inter praesidentatum eius Polonia, quae antea civitas satelles fuerat Unionis Sovieticae, cum NATOne sive Confoederatione Atlantica iam coniuncta est.

Summus fautor Unionis Europaeae fuit papa Ioannes Paulus II, qui censebat Poloniae, cum membrum esset Unionis, iustitiam historicam allatum iri. Multi autem ex Polonis, quorum maior pars sunt fideles catholici, legem Unionis fundamentalem vituperaverunt, quod in illa nulla mentio Dei et traditionis Christianae esset. Ad easdem vituperationes accessit praesidens Kwasniewski, quamvis atheus et communista, cum confessus est templum Christianum semper fuisse medium aedificium omnium urbium Europaeorum neque mores Christianos ab antiquitate traditos esse neglegendos. Alii autem mutationibus oeconomicis cum Unione futuris sollicitantur.

Nuntii Latini 6.6.2003

QUID GEORGE BUSH DIXERIT

Praesidens George Bush, e conventu Aquianensi recens, in Iordaniam se contulit, ut de consilio pacis in Oriente Proximo restituendae cum Israelianis et

Palaestinensibus deliberaret. Affirmavit Americanos coeptis de civitate Palaestinensium condenda toto capite annuere, sed monuit etiam fidem, quam Israelianis de civitate Iudaeorum defendenda dedissent, servandam esse.

Cogito, ergo sum...

Ik redeneer, dus ik besta...

Onze vraagstelling van verleden week handelde over de piraathandelaars, dit zijn privé-personen uit onze gemeenschap die concurrentie plegen met de gevestigde winkels, handelaars of neringdoeners, zonder over de nodige inschrijvingen te beschikken in het Handelsregister, zonder BTW-nummer en zonder belastingen te betalen.

Net deze week heeft Bakkerij Kleinblatt naar verluidt de winkeliers die haar brood en pastei verdelen gewaarschuwd, dat zij haar leveringen zal staken aan die winkels die nog patisserie zullen verdelen van piraatbakkers. Het door ons aangekaarte probleem is dus meer dan actueel.

Vraagstelling om van gedachte te wisselen:

Is de houding van Bakkerij Kleinblatt goed te praten of vergist zij zich misschien van schietschijf en zou zij bijvoorbeeld eerder de Israëlitische Orthodoxe Gemeente *Machsike Hadass* op haar niet-loyale houding moeten wijzen, die erin bestaat een *hechsher* (Rabbinaal toezichtcertificaat) te verlenen aan mensen die *in het zwart* oneerlijke concurrentie aandoen aan gevestigde bedrijven?

**Rabbi Jeremy Rosen's
Weekly Thoughts**

www.yakar.org
www.yakar.org.uk

Power corrupts. Numbers 8-13.

Most people have heard the name Niccolo Machiavelli. To call someone Machiavellian means that he is a devious, untrustworthy, double-dealing, three ply, four-flushing, five fingered player. In other words, a liar.

But what Macchiavelli wrote in his most famous book 'The Prince' was that a ruler needs power and that should be the primary goal of the ruler over all others. Of course then how that power is used is important but without power one is lost.

History supports this position. The great city-states of Italy lost power as greater forces from major European powers came to dominate them. The Ottoman Empire started to collapse as its power was eroded by Western Europe and Russia. Britain lost its Empire as it declined in relation to America and Russia collapsed because it too was unable to match the Yanks.

Professor John Mearsheimer of the University of Chicago has written an impressive book called 'The Tragedy of Great Powers' in which he argues that the world is shaped by power struggles and the next one will be between America and China and unless America realizes this then before the century is out it will have been comprehensively defeated by the Chinese.

This can already be seen developing in the way China is tacitly supporting North Korea when if it wanted to, it could demolish the nuclear threat tomorrow. Similarly its refusal to support America against Iraq is

part of its wider policy goals. The book was actually written before 9/11. Unlike Huntingdon he does not think Islam has a coherent alternative political philosophy, just the ideology of opposition to others.

Mearsheimer argues that all minor conflicts are relatively unimportant and do NOT threaten world peace. The Israeli Palestinian conflict, like the Bosnian, is merely a second division conflict that does not pose wider threats, he argues.

His real target is the left wing, international peacenik agenda which he argues, like appeasement after World War I only made things worse by misleading tyrants into thinking they could away with violence.

Small-scale violence will only be controlled by major power intervention

or the victory of one of the parties. Dr Edward Luttwack has already argued in an essay in 'Foreign Affairs' that major power intervention in small power conflicts only prolongs the conflict.

Mearsheimer does not argue that a liberal, social, peace agenda is wrong, just that it requires force to back it up. One can speculate that had the United Nations been involved in the India Pakistan split there would be millions still in refugee camps there to this very day.

The ramifications for Israel are that if it wants to survive as a Jewish State in the Middle East it cannot afford to reduce its military might.

But at the same time, Machiavelli would argue, from a position of strength it should seek solutions other than constant warfare so that constructive agendas can be developed.

The hatred of Judaism and Israel by the vast majority of Islam and the left can only be answered by self-protection. Prejudice cannot be reasoned with. But long-term solutions need foresight, planning and getting out of the foxhole.

In this week's Torah, Eldad and Medad 'prophesying in the camp' dismay Joshua, who after all was Moses' senior general. The Midrash says that they were predicting the death of Moses and the accession of Joshua.

Joshua saw this as a threat to the status quo. He wanted to kill them.

Moses says he'd be happier if everyone was on such a spiritual level, by implication, even if his or her spirituality might have posed a threat to authority. Authority, power, was not an end in itself. There were other overriding issues of spiritual health.

Machiavelli remains a model for Israel power politics to this very day but he couldn't save Florence or Italy. Without a spiritual, ethical dimension power is not enough.

Halocho uitgelegd

משפט עברי

Prof. Dr. H. Rosenberg

De 13 hermeneutische interpretatieregels

1. Kal va-chomer

Dit is een argument dat gehaald wordt uit een mineure premisse (*Kal*) en overgeplant wordt op een majeure (*Chomer*). Volgende 2 voorbeelden:

a In Deuteronomium¹ wordt gezegd dat het lijk van een bij gerechtelijke beslissing

¹ XXI:23.

geëxecuteerde crimineel niet overnacht op het schavot mag blijven, waaruit Rabbi Meir aantoonde dat G-d bedreefd is ook door de dood van een crimineel. Dientengevolge argumenteert Rabbi Meir : Indien G-d bedreefd wordt door het bloedvergieten van een goddeloze persoon, hoeveel meer (*Kal Va-chomer*) is hij dit bij bloedvergieten van een rechtvaardige persoon (Sanhedrin 6:5)

b In het *talmud* traktaat Chullin² vindt men volgende redenering : Indien tempelpriesters, die voor de dienst niet gediskwalificeerd worden door hun leeftijd, echter gediskwalificeerd worden door lichamelijke gebreken³, dan moeten levieten, die wel degelijk door hun leeftijd worden gediskwalificeerd⁴, *a fortiori* (*Kal Va-chomer*) te worden gediskwalificeerd door lichamelijke gebreken.

In het eerste voorbeeld waar de mineure en de majeure componenten direct in het oog springen, hebben we te doen met een gewone *Kal Va-chomer*.

In het tweede voorbeeld daarentegen staan wij voor een complexe *Kal Va-chomer*. In dit laatste voorbeeld wordt een vreemd element (diskwalificatie door ouderdom) ingevoerd om aan te tonen waar de mineure en waar de majeure component is.

Symbolisch kunnen de twee types als volgt worden voorgesteld :

Gewone *Kal Va-chomer*: Indien A de kwaliteit X bezit dan heeft B zeker de kwaliteit X.

Complexe *Kal Va-chomer* : Indien A, die Y mist toch X heeft, dan heeft B, die Y bezit *a fortiori* X.

² B. Hul., 24a.

³ Leviticus XXI:16-21: "wie van uw nakomelingen in latere geslachten een lichaamsgebrek heeft, zal niet naderen om de spijze van zijn G-d te offeren".

⁴ Numeri VIII:24-25: "iemand van vijf en twintig oud en daarboven zal komen om zijn taak te verrichten in den dienst van de tent der samenkomst, en op vijftienjarigen leeftijd zal hij van het dienstwerk ontslagen zijn, zodat hij niet langer behoeft te dienen".

Kal Va-chomer dient te worden onderscheiden van het Aristoteliaans syllogisme . In dit laatste ontbreekt het element *a fortiori*. Bovendien is het syllogisme gebouwd op genus en species:

Al de mensen zijn sterfelijk

Socrates is een mens

Om deze redenen is Socrates sterfelijk.

Omdat Socrates behoort tot de klasse man of menselijk moet hij de karakteristieken van deze klasse bezitten. In de *Kal Va-Chomer* daarentegen wordt niet gesuggereerd dat de majeur behoort tot de klasse van de mineur, maar dat wat waar is voor de mineur ook waar moet zijn voor de majeur.

Met de regel van de *Kal Va-chomer* gaat het principe van *dayo* (= "het is voldoende") gepaard. Dit principe houdt in dat de uit de *Kal Va-chomer* getrokken conclusie enkel zo ver gaat als de premisse en niet verder. Men kan niet voorhouden dat indien A X heeft, B dan X+Y zou bezitten. De *Kal Va-chomer* is enkel voldoende om aan te tonen dat B X heeft en het zou verder gaan dan de conclusie uit het *Kal Va-chomer* te beweren dat B ook Y heeft.



Medische rubriek

Dr. Henri Jakubowicz, arts

VEREENVOUDIGDE BEHANDELING VAN DIABETES

Een van de vele schaduwzijden van het oplopende aantal zwaarlijvigen in de welvaartstaten is de stijgende lijn in het voorkomen van diabetes. Deze obese

suikerpatiënten moeten steeds met dieet en vaak met medicijnen behandeld worden, waarbij 4 tot 6 tabletten per dag geen uitzondering zijn. Deze mensen zijn echter soms nogal geïndisciplineerd, zowel in het volgen van de dieetadviezen als in het continu nemen van hun pillen. In dit laatste zal nu misschien verandering komen, want twee frequent voorgeschreven middelen (het publiek kent ze vooral onder de namen Daonil en Glucophage) zijn recent in één enkele tablet samengebracht. Het aantal dagelijks in te nemen tabletten kan dus bij vele diabetici gehalveerd worden, zodat nauwgezet volgen van de behandeling hiermee wellicht bevorderd zal kunnen worden.

OM EN ROND DE TALMUD



[H. Rosenberg, Inleiding tot het joods recht (2002)]

De Talmudgeleerden slaagden erin aan de ene kant een samenhangend rechtssysteem uit te bouwen van abstracte rechtsregels en aan de andere kant dit systeem op de bijbel te doen rusten. Hiervoor moesten zij de bijbelteksten in belangrijke mate 'explicitieren' of talrijke wetten uit de bijbel extraheren, extrapoleren en deduceren, wat dikwijls neerkwam op het 'inlezen' van een regel in de bijbel. De bijbel was *a priori* geen wetcode, maar integendeel het verhaal van de wederwaardigheden van het joodse volk. De Talmudgeleerden beschikten dus over een brede manoeuvreerruimte in de uitlegging van de bijbel en expliciteren van de joodse wet uit de bijbel. Voorwat de *misjna* betreft, lag dit anders. De *misjna* was wel –in de casuïstische benadering- geconcipieerd als een wetcode en bevatte haast uitsluitend uitspraken in welomlijnde gevallen. R. Judah de Prins, die de *misjna* gecanoniseerd en op

schrift gesteld heeft, had dus ong. 1000 jaar rechtspraak in een groot aantal casussen (of precedents), die de *misjna* uitmaken, gegoten. Zo leert ons de *misjna* in *Eloe Metsios* (de *misjna* die wij verder met de Talmuddiscussie onder ogen nemen) verschillende casussen: iemand die verstrooid fruit op de openbare weg vindt, mag deze behouden, iemand die verstrooide geldstukken vindt mag ze ook behouden, iemand die ronde blokken geperste vijgen vindt, een brood van een akker, vlasbundels, etc., mag ze ook behouden. De Talmudgeleerden moeten uit al deze *concrete* casussen, die de *misjna* aanvoert zonder ons de omstandigheden te onthullen waarin deze verschillende rechtspraak tot stand kwam, de *abstracte* rechtsregel distilleren. Gelet op de hiërarchie der rechtsbronnen, zijn de Talmudgeleerden formeel verplicht de suprematie van de *misjna* te erkennen. Dit schijnt moeilijk te zijn, wanneer men aan de ene kant een rechtsstelsel wenst uit te bouwen dat beantwoordt aan de noden van de tijd en aan de andere kant men gebonden is door oude gefigeerde rechtspraak en precedents waarvan men de precieze omstandigheden waarin die tot stand kwamen niet kent.

Overigens was de *misjna* door de veranderende omstandigheden en door de verspreiding van de *tossefta*, met daarin de afwijkende meningen die door Rabbi niet waren gecanoniseerd, uitgegroeid tot een gefigeerde bron van recht⁵. Bovendien kwamen in de *talmud* nieuwe rechtspunten aan de orde die niet in de *misjna* besproken waren geworden⁶.

Om dit probleem te overbruggen gaan de Talmudgeleerden op zeer vindingrijke wijze tewerk. In ons voorbeeld, gehaald uit *Eloe Metsios*, bespreken de Talmudgeleerden eerst de casussen uit de *misjna*: hoeveel dient de verstrooiingsgraad van de verloren vruchten of gelden te zijn, opdat de vinder ze zou mogen behouden? *Quid* indien het niet één *kav* verspreid over vier ellen is maar ½ *kav* verspreid over 2 ellen of 2 *kav* verspreid over acht ellen, etc.? Dan beginnen de Talmudgeleerden aan de eigenlijke discussie

over een abstracte rechtsregel die *mogelijk* aan de basis ligt van de casussen uit de *misjna*, met name de rechtsregel die stelt dat onbewust of anticipatief verzaken door de eigenaar (on)voldoende is om de vinder in de eigendom te doen treden van het gevonden voorwerp. De *talmud* bespreekt dan achter mekaar de casussen uit de *misjna* om er een steun te vinden voor de ene of andere opinie. Elk van de casussen wordt zo (nauw) geherinterpreteerd, dat wat ogenschijnlijk als een algemene regel klonk (bijv. gevonden verspreide vruchten behoren toe aan de vinder), herleid wordt tot een hoogst uitzonderlijk geval [bijv. het gaat om fruit *achtergelaten* (dus niet meer *verloren*) op de dorsvloer in het oogstseizoen], zodat de *misjna* volgens beide opinies klopt en het geen geval is van al dan niet anticipatief of onbewust verzaken. Uiteindelijk worden alle gevallen van de *misjna* zo geherinterpreteerd dat het niet meer gaat om een probleem van anticipatief of onbewust verzaken, maar om allerlei rand- en uitzonderingsgevallen (geperste vijgen en brood zijn zware voorwerpen, stroken purperwol waardevol) van verloren voorwerpen. De Talmudgeleerden vertrekken dus weliswaar van de *misjna* die de gezaghebbende rechtsbron is, maar herinterpreteren deze dusdanig dat zij los van de concrete gevallen uit de *misjna* tot de *abstracte* rechtsregel kunnen komen die zij beogen, met name (in ons voorbeeld) dat anticipatief of onbewust abandonnement er geen is (stelling van Abbaye). Soms gaat dat herinterpreteren van een *misjna* dermate ver dat het geval uit de *misjna* volledige gedenatureerd wordt om het als het ware te wringen totdat het met twee tegenstrijdige opinies van *Ammoroïm* te verzoenen is. Dit wordt door de commentatoren een 'gewrongen' oplossing (*doichak*) genoemd.

⁵ TRATTNER, E.R., Understanding the Talmud, N.Y., 1955, p. 25.

⁶ Ibid., p. 25-26; 33-35.

'Israël biedt bestand van zes weken aan'

18 juni 2003

Als radicale Palestijnse organisaties akkoord gaan met een staakt-het-vuren zal Israël in eerste instantie zes weken lang geen militaire operaties meer uitvoeren.

Dat zijn Israël en de VS overeengekomen, aldus Haaretz van woensdag 18 juni 2003.

In die periode kan de Palestijnse premier Mahmoud Abbas zijn gezag in deze gebieden consolideren. Na zes weken moet Abbas beginnen met het aanpakken van 'terroristische' groeperingen. De krant baseert zich op regeringsbronnen in Jeruzalem.

De overeenkomst zou tot stand zijn gekomen tijdens overleg in Washington tussen de chef van het bureau van de Israëlische premier Ariel Sharon, Dov Weisglass, en president Bush' nationale veiligheidsadviseur Condoleezza Rice en minister van Buitenlandse Zaken Colin Powell.

Volgens de krant zal Israël geen harde vergeldingsmaatregelen nemen mocht tijdens de zes weken een aanslag worden gepleegd. Israël moet dan wel overtuigd zijn dat de Palestijnen oprecht actief zijn om terreur te voorkomen. Bovendien zal Israël tijdens het bestand afzien van liquidaties van gezochte Palestijnen. Alleen zogenoemde 'tikkende bommen' die op het punt staan een aanslag te plegen, zouden worden uitgeschakeld, aldus Haaretz.

Gretta Duisenberg terug naar Palestijnse Gebieden

AMSTERDAM - Voorzitter van de actiegroep Stop de Bezetting, Gretta

Duisenberg, onderneemt maandag 23 juni een nieuwe reis naar de Westelijke Jordaanoever en Gaza.



Gretta Duisenberg.

De echtgenote van Wim Duisenberg, president van de Europese Centrale Bank, probeert met de nieuwe trip naar de Palestijnse gebieden de aandacht te vestigen op de medische toestand van het Palestijnse volk in de bezette gebieden. In haar kielzog reizen vijf artsen uit Nederland en België mee, zo maakte woordvoerder en arts Henri van de Vall van Stop de Bezetting in de nacht van maandag op dinsdag bekend.

De reis, de zogenoemde 'Medical Fact Finding Mission Palestine', is georganiseerd door Duisenbergs actiegroep in samenwerking met diverse artsorganisaties. Van de Vall verklaarde dat de huidige toestand van de gezondheidszorg in de Palestijnse gebieden zwaar te lijden heeft onder de Israëlische bezetting. Medische hulp komt voor zieken vaak te laat wegens de voortdurende afsluiting van de wegen door de Israëlische strijdkrachten.

Ook hebben de afsluitingen de plaatselijke economie zo beschadigd dat ondervoeding onder de bevolking dreigt. Verder zijn er talrijke meldingen van beschietingen op medisch personeel en ziekenhuizen door het leger. "Wij willen dit met deze reis in kaart brengen en onder de aandacht brengen", aldus Van de Vall. De delegatie zal ziekenhuizen, gezondheidscentra en vluchtelingencentra bezoeken.

Het is niet de eerste keer dat Gretta Duisenberg een bezoek brengt aan de bezette gebieden. In januari van dit jaar kreeg zij (inter)nationaal veel kritiek tijdens een oriëntatiereis. Ze had toen een ontmoeting met de Palestijnse leider Arafat en ze liet blijken wel begrip te hebben

voor Palestijnse zelfmoordacties. Later nam ze afstand van deze uitlating.

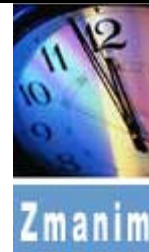
Ook het gebruik van haar diplomatieke paspoort werd haar toen niet in dank afgenomen. Duisenbergs pas werd na alle kritiek overigens niet ingenomen. Premier Balkenende zei in januari wel dat er consequenties zouden volgen als Duisenberg haar diplomatieke paspoort nog een keer oneigenlijk gebruikt. Minister De Hoop Scheffer tekende aan dat Duisenberg haar diplomatenpas alleen mag gebruiken tijdens reizen met haar man. Voor overige trips dient ze nu haar eigen pas te laten zien.

Van de Vall denkt niet dat de aandacht voor Duisenberg het doel van de missie in in de weg zit. "Wij proberen samen met Greta Duisenberg de aandacht te vestigen op een zeer urgent probleem. Haar hulp is daarbij zeer welkom."

De vijf artsen zijn uit Nederland Tariq Shadid, chirurg in Sneek en Henri van de Vall, internist

in Oudekerk a/d Amstel. De Belgische delegatie bestaat uit Guido van Ham, internist en viroloog in Antwerpen, Colette Moulaert, kinderarts in Charleroi en Sofie Blancke, tropen- en huisarts in Antwerpen.

www.joods.nl



SHABBOS BAHALOISCHO

Hadlokas Hanerois: 21u43
Plag Hamincho: 20u18
Motse Shabbos: 23u16
Rabbeinu Tam: 23u16

Onze chocolade smaakt bitter



Belgian chocolate is **BLOODY** awful.

Millions massacred in Congo by the Belgian Government at the start of the twentieth century

Don't buy Belgian chocolate!



"judge not lest ye be judged"

CNS



Les fruits israéliens ont un goût amer.

Refusez l'occupation de la Palestine.
N'achetez pas de fruits et légumes israéliens.



Association Belgo-Palestinienne: Orlan-Gardarhi, les Magasins du Monde-Orlan
A l'initiative de la Plate-forme d'action Palestine • www.11belpalestina

אסוף וול



לשוקולד הבלגי יש
טעם אנטישמי



הבלגים קוראים להחרמת תוצרת ישראלית.
אל תכניס את השוקולד שלהם לפה שלך.

Those were the days:

over toen en nu

De gedaanteverwisseling van een *Shtetl*, doorheen de bril van de socioloog

door H. Rosenberg, socioloog (© 1991)

De ouders: religieuze tolerantie. Weinig onder onze ouders hadden baarden laten groeien (zelfs niet zij die deze in de oorlog onder nazi-dwang hadden moeten verwijderen). Evenmin had het hoofddekseel voor vrouwen algemene ingang gevonden. Immers bestonden de modieuze pruiken aan schappelijke prijzen en uit synthetisch haar toen nog niet.

Wijlen Directeur Moïshe BOCHNER, die op de Jesode Hatora een onvolprezen diepgaande stempel drukte en ongetwijfeld -zoals terecht wijlen Opperrabbijn Ch. KREISWIRTH het herhaaldelijk gesteld heeft- de geestelijke vader en leermeester van gans onze en volgende generaties is, was ook lange jaren baardloos en niettemin van een niet in vraag gestelde orthodoxie. Heden ten dage wordt van de Directeur geëist dat hij op Sabbat een lange vest (frak of rokkostuum) zou dragen, wat de man ook noodgedwongen doet.

Kosjer maar nog niet kosjerst. De kosjere voedingsindustrie was nog niet van de grond gekomen en slechts weinigen gebruikten kosjere zuivelproducten en ik herinner mij als kind dat het Opperrabbinat van de Machsike Hadass een algemeen oproep heeft moeten doen om erop te wijzen dat de zogenaamde 100% plantaardige margarine PLANTA niet geoorloofd was, hetgeen toch een welsprekende illustratie is van hoe de gewoontes toen lagen...

Jaren lang liet de niet-joodse vishandel BYNENS (met een haast exclusief joods cliënteel) haar gerief voor Pessach *kasjeren* en afficheerde een brief van het Rabbinat dat bevestigde dat alle gerief *gekasjerd* werd naar joods ritus. Ook dit

spreekt boekdelen over de gewoontes van kosjer eten.

Voor onze ouders waren de bestaande synagogen aan de Van den Nestlei, Oostenstraat, Terliststraat en Jacob Jacobstraat meer dan voldoende. Als enige chassidim -een marginale groep van een paar tientallen gezinnen- hadden de Belze en de Satmar een eigen bescheiden gebedsoord. Ook de Jesode Hatora-scholen volstonden ruimschoots om aan de wensen van 90% van de orthodoxe populatie te voldoen. Slechts bijzonder weinig jongetjes hadden 'pajes' (pijpenkrullen) en de Zwitserse keppeltjes met Edelweiss-bloemen of het Zwitserse kruis (door bepaalde 'extremisten' bijgewerkt om het kruisteken ongedaan te maken) waren toen in de mode.

Zelfs in de synagoge van de Orthodoxe Gemeente kon toen een excellente Oppervoorzanger dienst doen die tevens operavoorstellingen gaf en waarvan de echtgenote met onbedekte hoofd door het leven ging. Dit gold ook voor de vrouw van een beenhouwer van diezelfde Gemeente.

Bar-Mitzva- en huwelijksfeesten waren grotendeels gemengd en ook wanneer deze het niet (meer) waren, was op zijn minst de eretafel aan de ene kant door mannen en aan de andere kant door vrouwen bemand, wat nu niet meer kan omdat een waterdichte omheining gans de zaal, inclusief de eretafel, verplichtend moet scheiden. De genodigde Rabbijnen schikken zich op zulke feesten trouwens op een merkwaardige manier naar de veranderende trend en diezelfde Rabbijnen die een aantal jaren geleden aan gemengde of semi-gemengde feesten deelnamen weigeren thans de eretafel te vervoegen, indien deze niet waterdicht gescheiden is. Vroeger

durften deze zelfde Rabbijnen tijdens de feestmaaltijd hun hoed afnemen en in keppeltje vertoeven, wat zij vandaag de dag niet meer kunnen, omdat een hele reeks 'vromen' de gewoonte hebben aangenomen en opgedrongen om gedurende een ganse avond met hun hoed aan tafel te blijven. Wellicht een vorm van supervroomheid die algemene ingang aan het vinden is en waarnaar de Rabbijnen zich moeten schikken willen ze niet dat aan hun eigen orthodoxie wordt getwijfeld.

Ook vestimentair waren de verplichtingen toen niet bijzonder strak: meisjes volgden de modetrend en droegen rokken en jurken amper tot aan de knie, wat schrill afsteekt met de thans opgelegde lengte: ook zittend moeten rok- en jurkboord de knie volledig bedekken.

(wordt vervolgd)

FILMKRITIEK

Dr. Henri Jakubowicz

MATRIX gecensureerd in Egypte wegens te zionistisch

Na de avant-première op het festival van Cannes, en na de triomf van de 1^e episode, is Matrix Reloaded, het 2^e deel van de drieluik, de kaskraker van het jaar, althans in de landen waar de Amerikaanse film op da affiche staat. Niet in Egypte, de bevoegde commissie aldaar censureerde Matrix, de verdelers van de film kunnen wel beroep aantekenen bij het ministerie van cultuur, zoals met succes gebeurde bij de eerste Matrix in 1999. Madkour Thabet, voorzitter van de commissie die voor de censuur

stemde, lichte de beslissing toe: “*Onze commissie telde 15 academici, onder wie schrijvers, psychologen, professoren aan de universiteit en experts in cinema. De film behandelt gevoelige onderwerpen als het menselijk bestaan en de schepping, en kwesties gebonden aan de drie monotheïstische godsdiensten, die wij respecteren.*” Bovendien zou het vertoonde geweld de algemene orde kunnen verstoren, en namen de leden ook aanstoot aan het benadrukken van eenieders vrije wil. Waarnemers in Egypte beweren dat de ware drijfveer van de commissie het zionistisch karakter is - in hun ogen - van de film.

Het eerste deel was reeds door de moslimse pers lauw onthaald, want als pro-zionistisch bestempeld.

Shtetl-nieuws

Hoofddajan E. Sternbuch met succes geopereerd

Onze Dajan (*Elijah ben Devoïre*) die met de jaren aan populariteit heeft gewonnen, is met succes geopereerd geworden en is aan beterschap toe.

Dajan J.M. Kohen van Shomrei Hadass roept op tot een chareidi-revolte in Israël

In een recent artikel in *Hamodia*, waarop wij nog terugkomen, roept Dajan J.M. Kohen de *chareidim* (orthodoxe joden) op tot een revolte.

Aanleiding is de gerichte discriminatie waarvan de *chareidim* in Israël het slachtoffer zouden zijn. Volgens Dajan Kohen zouden de drastische besparingen die de Israëlische regering onder Amerikaanse druk heeft moeten doorvoeren, exclusief gericht zijn tegen orthodoxe joden (wat een nonsens is).

Dajan Kohen verzet zich ook tegen het imago dat de *Israëli's* plakken op de *joden* (dit zijn de *chareidim* in de zonderlinge terminologie van de Dajan), met name dat van onproductieve parasieten die niet bijdragen tot de welvaart maar die de staatskas alleen maar leegzuigen. Hij geeft wel toe dat de *chareidim* grotendeels niet werken (dat doen hun vrouwen) en dus geen personenbelastingen betalen, maar hij beweert dat door middel van de indirecte belastingen (BTW), de *chareidi-*

gemeenschap **miljarden** (sic!) *shkalim* aan belastingen betalen. Dajan Kohen die verkondigt dat de orthodoxe gemeenschap meer aan belastingen betaalt dan ervan geniet, haar geld moet opeisen. Gebaseerd op dit postulaat (dat wellicht onjuist is, omdat in die gemeenschap op grote schaal goederen (als kleding, *seforim* in het zwart worden verhandeld), roept de Dajan de orthodoxen op om gedurende enkele maanden geen inkopen meer te maken van kleding edm. De Israëliëse economie zou dan ... in mekaar tuimelen.

Simultaan hiermee moeten volgens hem delegaties vertrekken naar President Bush in het Witte Huis en naar President ... **Mitterand** (sic!) in het Elysée om er de Israëliëse regering van discriminatie tegen de orthodoxe joden te beschuldigen. Tevens moeten *Roshei Jeshives* naar Amerika en Europa gaan om aan de rijke orthodoxe joden ... subsidies te vragen voor hun instellingen (alsof dat dit nog niet gebeurt).

Tot slot houdt Rabbijn J.M. Kohen nog andere actiemiddelen *in petto* en geheim...

Zoals gezegd dringt zich een ernstige bespreking van het artikel op, waarop wij terugkomen.

SPREUK VAN DE WEEK

GELD BEDEKT DE SCHANDE

(AARON BEREKIA,
MAAVAR YABBOK (1626),
HFDST. 4)